

Sprawa C-230/23**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

13 kwietnia 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Ondernemingsrechtbank Gent Afdeling Gent (Belgia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

16 lutego 2023 r.

Strona powodowa:

CV REPROBEL

Strona pozwana:

NV COPACO BELGIUM

Przedmiot postępowania głównego

Strona powodowa – CV REPROBEL (zwana dalej „REPROBEL”) – zasadniczo żąda zasądzenia od strony pozwanej zapłaty 28 614,49 EUR (w tym VAT) z tytułu nieopłaconych faktur, jak również zapłaty odszkodowania w wysokości 2861,44 EUR. Obie te kwoty winny być powiększone o odsetki. Strona pozwana – NV COPACO BELGIUM (zwana dalej „COPACO”) – wnosi o oddalenie roszczenia strony powodowej jako bezzasadnego.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Niniejszy wniosek złożony na podstawie art. 267 TFUE dotyczy tego, czy podmiot, któremu państwo powierzyło pobór i podział kwot stanowiących godziwą rekompensatę w rozumieniu art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 i nad którym państwo sprawuje nadzór, jest podmiotem, przeciwko któremu

jednostka może w swojej obronie powołać się na sprzeczność normy krajowej, którą podmiot ten chce narzucić tej jednostce – z prawem Unii, czy przepis ten wywiera bezpośredni skutek, a także czy sąd krajowy jest zobowiązany do zaniechania stosowania normy krajowej, która jest z tym przepisem sprzeczna.

Pytania prejudycjalne

Czy podmiot taki jak REPROBEL – w zakresie, w jakim państwo na polecenie królewskie powierzyło mu pobór i podział kwot stanowiących określoną przez państwo godziwą rekompensatę w rozumieniu art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 i nad którym państwo sprawuje nadzór – jest podmiotem, przeciwko któremu jednostka może, w swojej obronie, powołać się na sprzeczność normy krajowej, którą podmiot ten chce narzucić tej jednostce, z prawem Unii?

Czy dla udzielenia odpowiedzi na to pytanie znaczenie ma to, że nadzór sprawowany przez państwo nad tym podmiotem obejmuje między innymi:

- o obowiązek stałego przesyłania przez ten podmiot kopii wniosku o udzielenie informacji kierowanego do dłużników – co jest konieczne zarówno w przypadku poboru, jak i podziału rekompensaty za reprografię – właściwemu ministrowi, tak by otrzymywał on bieżące informacje na temat sposobu, w jaki podmiot ten korzysta z prawa nadzoru i by mógł on zdecydować, czy stosowne byłoby, by w drodze rozporządzenia ministra określić treść wniosków o udzielenie informacji, ich liczbę i częstotliwość wysyłania w taki sposób, by nie zakłócały one bardziej niż to konieczne działalności osób, od których wymaga się informacji;
- o obowiązek zwrócenia się przez ten podmiot do przedstawiciela ministra w celu wysłania wniosku o udzielenie informacji – koniecznego w przypadku poboru proporcjonalnego wynagrodzenia za reprografię – do dłużników, do dystrybutorów (niezależnie od tego, czy chodzi o dystrybutorów hurtowych czy detalicznych), do przedsiębiorstw leasingowych czy do przedsiębiorstw zajmujących się konserwacją urządzeń, jeżeli dłużnik nie wykazuje współpracy przy poborze, z zastrzeżeniem że podmiot ten ma również obowiązek wysłania kopii takiego wniosku właściwemu ministrowi w taki sposób, aby mógł on określić treść wniosków o udzielenie informacji, ich liczbę i częstotliwość wysyłania w taki sposób, by nie zakłócały one bardziej niż to konieczne działalności osób, od których wymaga się informacji;
- o obowiązek przedkładania przez ten podmiot zasad podziału rekompensaty za reprografię, jak również wszelkich wprowadzonych w tym zakresie zmian, do zatwierdzenia przez właściwego ministra;

- o obowiązek przedkładania przez ten podmiot sporządzonego przezeń formularza zgłoszenia do zatwierdzenia przez właściwego ministra, bez czego nie jest możliwe jego wydanie?

Czy dla udzielenia odpowiedzi na to pytanie znaczenie ma również to, że podmiot ten posiada następujące uprawnienia:

- o uprawnienie do żądania wszelkich informacji niezbędnych do poboru wynagrodzenia za reprografię od wszystkich osób będących dłużnikami, płatnikami składek, dystrybutorami (niezależnie od tego, czy chodzi o dystrybutorów hurtowych czy detalicznych), przedsiębiorstwami leasingowymi i przedsiębiorstwami zajmującymi się konserwacją urządzeń. Każdy wniosek musi przy tym zawsze obowiązkowo zawierać pouczenie o sankcjach karnych obowiązujących w razie niedopełnienia wyznaczonego terminu lub udzielenia niepełnych lub nieprawidłowych informacji;
- o uprawnienie do wystąpienia do wszystkich dłużników z wnioskiem o udzielenie wszelkich informacji dotyczących kopiowanych utworów, które to informacje są konieczne do podziału wynagrodzenia za reprografię;
- o uprawnienie do uzyskiwania wszelkich informacji niezbędnych do wykonania swojego zadania od organu administracji ds. cła i akcyzy, organu administracji ds. VAT oraz państwowego zakładu ubezpieczeń społecznych?

Czy art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 jest bezpośrednio skuteczny?

Czy na wniosek jednostki sąd krajowy powinien odstąpić od stosowania normy krajowej, jeśli taka ustanowiona przez państwo norma jest sprzeczna ze wspomnianym wyżej art. 5 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, konkretnie dlatego, że norma sprzeczna z przywołanym artykułem zobowiązuje jednostkę do uiszczenia należności?

Przywołane przepisy prawa Unii

Artykuł 5 ust. 2 lit. a) i b) oraz motyw 52 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (zwanej dalej „dyrektywą 2001/29”)

Przywołane przepisy prawa krajowego

Koninklijk besluit van 30 oktober 1997 betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didactisch

gebruik van werken die op grafische of op soortgelijke wijze zijn vastgelegd (dekret królewski z dnia 30 października 1997 r. w sprawie wynagrodzenia autorów i wydawców z tytułu kopiowania w celach prywatnych bądź naukowych utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym, zwany dalej „dekretem królewskim z dnia 30 października 1997 r.”)

Wet van 22 december 2016 tot wijziging van sommige bepalingen van het boek XI van het Wetboek van economisch recht (ustawa z dnia 22 grudnia 2016 r. zmieniająca niektóre przepisy księgi XI kodeksu prawa gospodarczego)

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 REPROBEL zasadniczo żąda zasądzenia od COPACO zapłaty 28 614,49 EUR z tytułu zaległych faktur oraz odszkodowania w wysokości 2861,44 EUR. Obie te kwoty winny być powiększone o odsetki. COPACO wnosi o oddalenie roszczenia strony powodowej jako bezzasadnego.

Istotne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 2 COPACO podpira swoje stanowisko kolizją istniejącą pomiędzy przepisami dekretu królewskiego z dnia 30 października 1997 r. przewidującego dwojakie wynagrodzenie – zryczałtowane oraz proporcjonalne – z tytułu kopiowania w celach prywatnych bądź naukowych utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym a art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 zezwalającym państwom członkowskim, które w swoim ustawodawstwie ujęły prawo do zwielokrotniania, na uwzględnienie wyjątków w odniesieniu do tego prawa.
- 3 W reakcji na wyrok z dnia 12 listopada 2015 r., Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, w którym Trybunał orzekł, że art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 sprzeciwia się ustanowionemu przez Belgię systemowi w zakresie reprografii, w ramach którego nalicza się wynagrodzenie zryczałtowane, COPACO zawiesiło opłacanie swoich faktur od listopada 2015 r. do końca stycznia 2017 r. W marcu 2017 r. weszły w życie nowe belgijskie przepisy w zakresie reprografii. Nieopłacone faktury pochodzą więc z okresu przed wejściem w życie tych nowych przepisów.
- 4 Zdaniem COPACO art. 5 ust. 2 lit. a) i b) jest tutaj bezpośrednio skuteczny.

REPROBEL kwestionuje, jakoby art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 miał bezwarunkowy, jasny i precyzyjny charakter, gdyż państwom członkowskim pozostawiono swobodę co do ewentualnego wprowadzenia ograniczeń wedle własnego uznania oraz do dookreślenia godziwego charakteru rekompensaty. COPACO odpowiada na to, że dokładne przyczyny powstania tego przepisu oraz wymóg, iż ma on być bezwarunkowy, jasny i precyzyjny, nabrały kształtu również w wyniku dokonanej już przez Trybunał jego wykładni.

- 5 REPROBEL uważa ponadto, że z różnych względów nie jest podmiotem państwowym. COPACO ma na ten temat odmienne zdanie.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania

- 6 Sąd odsyłający wyjaśnia, że przepisy dyrektywy wywierają bezpośredni skutek na prawo państwa członkowskiego co do zasady nie wcześniej, niż zanim zostaną transponowane na grunt prawa krajowego.

Wyrokiem z dnia 18 listopada 2004 r. państwo belgijskie otrzymało od Trybunału reprimendę za opóźnioną transpozycję dyrektywy 2001/29, którą powinno było wdrożyć najpóźniej do dnia 22 grudnia 2002 r. (wyrok z dnia 18 listopada 2004 r., Komisja przeciwko Belgii, C-143/04).

W wyjątkowych przypadkach i wtedy, gdy brak jest terminowej transpozycji dyrektywy na grunt prawa belgijskiego i niemożliwa jest wykładnia zgodna z dyrektywą, przepisy prawa krajowego muszą ustąpić zawartym w dyrektywie przepisom wspólnotowym, a przepisy dyrektywy muszą zostać zastosowane jako zasada belgijskiego porządku prawnego. Jak wynika z punktów 4 i 5 powyżej, strony zajmują rozbieżne stanowiska w kwestii spełnienia warunków, jakie obowiązują w tym zakresie.

- 7 Aby móc ocenić, czy mamy tu do czynienia z konfliktem natury horyzontalnej (pomiędzy jednostkami) czy też konfliktem natury wertykalnej (pomiędzy jednostką a państwem lub jego organami), ważne jest zdaniem sądu odsyłającego ustalenie, czy REPROBEL jest podmiotem państwowym. Jeżeli jest to konflikt natury wertykalnej, wówczas na przepisy dyrektywy można by prawdopodobnie powołać się bezpośrednio. Według sądu odsyłającego problem precyzyjnego dookreślenia pojęcia „podmiotu państwowego” prowadzi do kontrowersyjnych stanowisk, które nie sprzyjają pewności prawa, a rozstrzygnięcie tego, czy REPROBEL należy uznać za takowy podmiot w znaczeniu zgodnym z prawem Unii, leży jedynie w gestii Trybunału.
- 8 Jeśli w niniejszej sprawie mamy do czynienia z konfliktem natury wertykalnej, wówczas jednostka może bezpośrednio powołać się na przepisy dyrektywy przeciwko państwu lub jego organom, jeśli przepisy te sformułowane są w sposób bezwarunkowy, jasny i wystarczająco precyzyjny. Przedmiotem sporu między stronami jest to, czy jest tak właśnie w niniejszej sprawie.
- 9 Zdaniem sądu odsyłającego wymóg bezwarunkowego, jasnego i wystarczająco precyzyjnego brzmienia zostaje spełniony z chwilą nałożenia na państwa członkowskie zobowiązań do przestrzegania danej polityki lub z chwilą nałożenia jasnego i precyzyjnego obowiązku osiągnięcia określonego rezultatu.

Stwierdzenie, że państwom członkowskim pozostawiono możliwości wyboru zdaje się nie być niezgodne z warunkiem mówiącym, że przepis w dyrektywie musi być bezwarunkowy i wystarczająco precyzyjny (wyroki: z dnia 12 lutego

2009 r., Cobelfret, C-138/07, a także z dnia 17 marca 2022 r., Daimler AG, Mercedes-Benz Werk Berlin, C-232/20).

- 10 Wykładnia może być konieczna nie ze względu na nieprecyzyjny czy niejasny charakter przepisu zawartego w dyrektywie, lecz ze względu na to, że konkretna tocząca się sprawa dotyczy interpretacji przepisu bez uszczerbku dla jego bezwarunkowego, jasnego czy precyzyjnego charakteru.

Dokonanie takiej dokładni przysługuje wyłącznie Trybunałowi, nie zaś sądowi krajowemu.

- 11 Niniejsza sprawa skupia się wokół dookreślenia pojęcia „godziwej rekompensaty”, którym Trybunał zajmował się już w przeszłości w różnych wyrokach w związku z pytaniem prejudycjalnym w przedmiocie bardziej szczegółowej wykładni merytorycznej tego pojęcia, przy czym nie padło stwierdzenie, że jest to przepis sformułowany w sposób nieprecyzyjny czy niejasny.